

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ 2017-2018

**Κίνητρα και μάθηση: Εφαρμογές
στην εκπαίδευση**

**Κυριακή Γ. Γιώτα
Ψυχολόγος Ph.D.**

- **Γιατί** κάποιοι μαθητές επιμένουν όταν έρχονται αντιμέτωποι με την αποτυχία, ενώ άλλοι εγκαταλείπουν?
- **Γιατί** ορισμένοι δουλεύουν για να ευχαριστήσουν τον εκπαιδευτικό, άλλοι για να πάρουν καλούς βαθμούς, και άλλοι από ενδιαφέρον για την ύλη που μαθαίνουν?
- **Γιατί** κάποιοι εμφανίζουν πολύ ανώτερη επίδοση από εκείνη που θα προβλεπόταν βάση ικανότητας, ενώ άλλοι σημειώνουν πολύ κατώτερη?

Κίνητρα

- **Εσωτερική κατάσταση** που μας ξεσηκώνει να δράσουμε, μας ωθεί σε διάφορες κατευθύνσεις και μας κρατά επικεντρωμένους σε συγκεκριμένες δραστηριότητες
- Τα κίνητρα διαφέρουν ως προς **την ένταση & την κατεύθυνση**
- **Η ένταση ενός κινήτρου για ενασχόληση με μια δραστηριότητα μπορεί να εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ένταση & την κατεύθυνση των κινήτρων για την ενασχόληση με εναλλακτικές δραστηριότητες**

- 1. Ο κύριος A προσφέρει στον B 60€ για να βάψει τον φράχτη του –ο B πιστεύει ότι το ποσό είναι υπεραρκετό για τη δουλειά & βάζει τα δυνατά του –όταν τελειώνει ο A του λέει «δεν νομίζω ότι η δουλειά που έκανες αξίζει 60€ -πάρε 50€»
- 2. Ο κύριος A προσφέρει στον B 40€ και όταν τελειώνει την δουλειά επαινεί τον B λέγοντας του ότι έκανε εξαιρετική δουλειά & του δίνει 50€
- 3. Ο A & η B γνωρίζονται σε ένα πάρτι, υπάρχει χημεία αμοιβαία έλξη και μετά το πάρτι κάνουν ένα μεγάλο περίπατο στο φεγγαρόφωτο –όταν φτάνουν στο σπίτι της B, ο A λέει «B πέρασα πολύ ωραία μαζί σου θα ήθελα να δεχτείς αυτά τα 50€»
- 4. Η θεία της B της προσφέρει 50€ για να κάνει μάθημα σκάκι στην μικρή Γ το επόμενο ΣΚ –όμως αν η B δεχτεί θα χάσει την ευκαιρία να διεκδικήσει μια θέση στη σχολική ομάδα σκάκι (στο τουρνουά που διοργανώνεται)

EVER TRIED EVER FAILED
NO MATTER
TRY AGAIN FAIL AGAIN
FAIL BETTER

SAMUEL
BECKETT

- «Προσπάθησες, απέτυχες.
- Άνευ σημασίας.
- Να προσπαθήσεις ξανά.
- Να αποτύχεις ξανά.
- Να αποτύχεις καλύτερα...»

Πως τα κίνητρα επηρεάζουν τη μάθηση

κίνητρα

- καθοδήγηση συμπεριφοράς προς το στόχο
- αύξηση προσπάθειας
- επιμονή προς την επίτευξη του στόχου
- ανάληψη πρωτοβουλίας
- βελτίωση γνωστικής επεξεργασίας

επιτυχέστερη μάθηση

Αμοιβές & ενίσχυση

- Τα ανθρώπινα κίνητρα είναι εξαιρετικά σύνθετα & σχετίζονται με το πλαίσιο αναφοράς
- Η αξία ενός πιθανού κινήτρου δεν μπορεί να θεωρηθεί δεδομένη –εξαρτάται από πολλούς παράγοντες.
- Πώς διαμορφώνονται τα κίνητρα;
 - Ρόλος του πλαισίου: Οικογένεια & Σχολείο
- Πώς μπορούμε να προάγουμε τα κίνητρα για μάθηση και ακαδημαϊκή επίτευξη των μαθητών και των μαθητριών;

Γενική Επισκόπηση

ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ
ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΡΑ ΜΑΘΗΣΗΣ

ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

Εστιάζουν στις αλλαγές της συμπεριφοράς οι οποίες προκύπτουν από τις εμπειρίες στο περιβάλλον.

ΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

Εστιάζουν στις πεποιθήσεις, τις προσδοκίες και τις προσπάθειες των ατόμων να νοηματοδοτήσουν τις εμπειρίες τους.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

Εστιάζουν στη συμμετοχή του ατόμου σε ένα κοινωνικό περιβάλλον που εκτιμά και στηρίζει τη μάθηση.

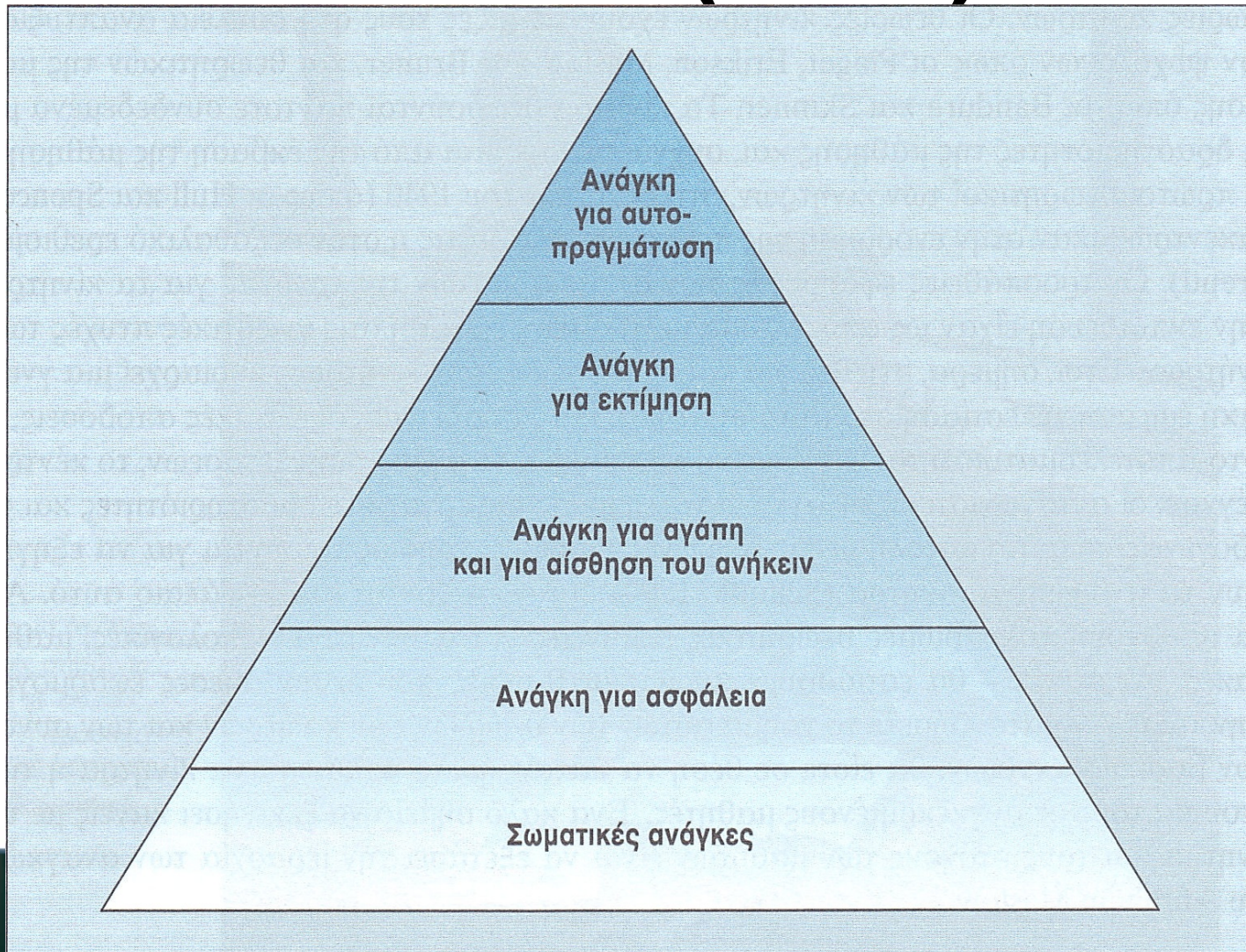
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

Εστιάζουν στο άτομο ως «ολότητα» και στις προσπάθειες των ανθρώπων να κινητοποιηθούν για την πλήρη ανάπτυξη του δυναμικού τους ως ανθρώπινα όντα.

Οι θεωρητικοί των κινήτρων & οι βασικές τους ιδέες

Όνομα	Θεωρία	Κεντρικό Στοιχείο της Θεωρίας	Εξήγηση των Κινήτρων
Maslow	Ανθρωπιστική	Ιεραρχία των αναγκών	Ικανοποίηση των αναγκών
Bruner	Γνωστική	Εγγενείς διεργασίες	Μικτά κίνητρα
Weiner	Απόδοσης αιτιότητας	Αιτίες συμπεριφοράς	Εντοπισμός των αντιλαμβανόμενων αιτιών συμπεριφοράς
Skinner	Συντελεστική μάθηση	Ενίσχυση	Προγράμματα ενίσχυσης
Bandura	Κοινωνικο-γνωστική	Μίμηση	Πρότυπο

Η ιεραρχία των αναγκών του Maslow (1954)

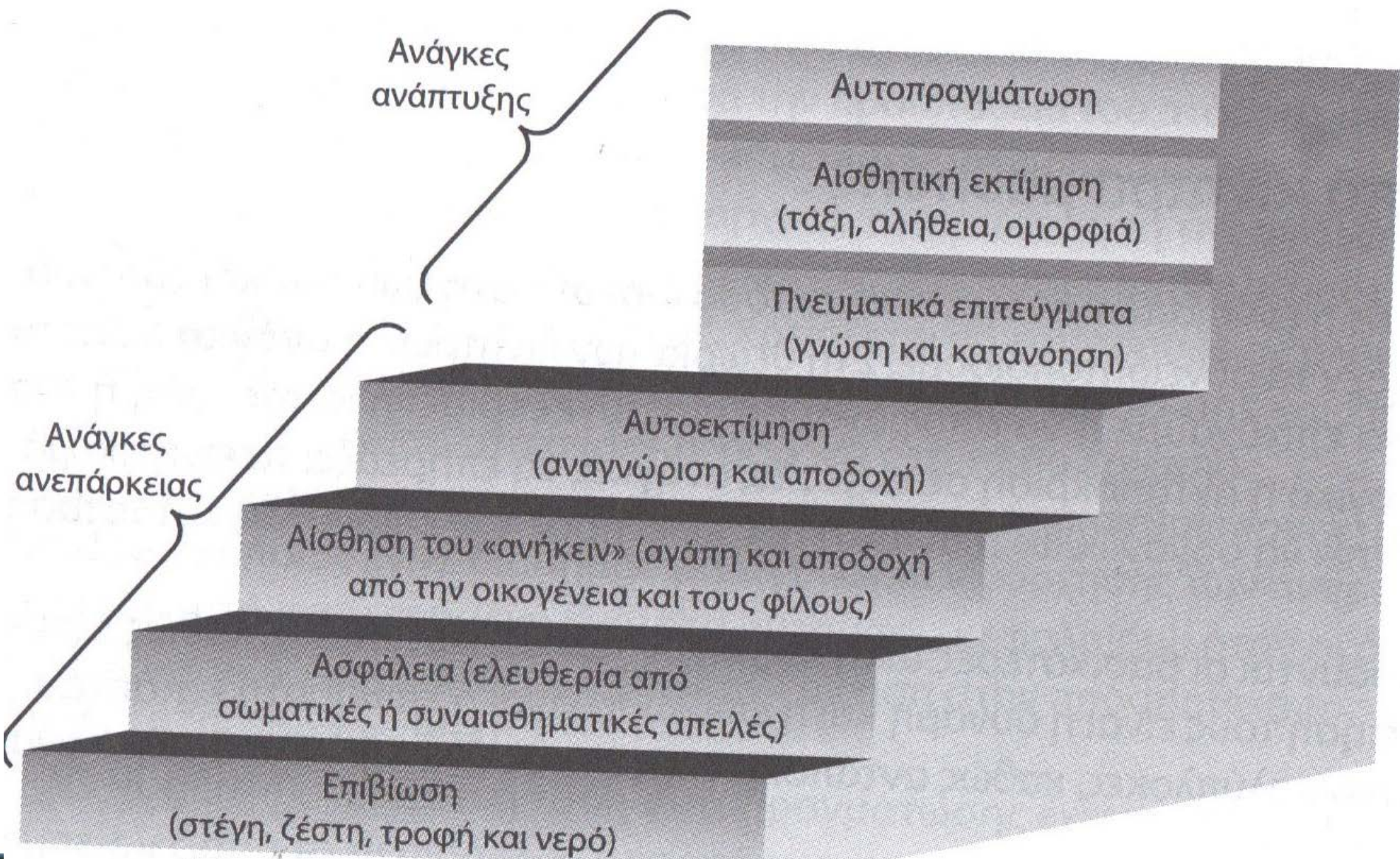

Maslow (1954)

Οι ανάγκες διακρίνονται σε δύο τύπους

1. ανάγκες ανεπάρκειας: θεμελιώδεις ανάγκες που πρέπει να ικανοποιούνται για τη φυσική & την ψυχολογική ευεξία (ασφάλεια, αγάπη & εκτίμηση)

2. ανάγκες ανάπτυξης: ανάγκες για γνώση, εκτίμηση & κατανόηση, τις οποίες προσπαθούν να ικανοποιήσουν οι άνθρωποι εφόσον έχουν καλύψει τις θεμελιώδεις ανάγκες τους

Αυτοπραγμάτωση

- Η αποδοχή του εαυτού & των άλλων, ο αυθορμητισμός, η δεκτικότητα, οι σχετικά βαθιές αλλά δημοκρατικές σχέσεις με τους άλλους, η δημιουργικότητα, το χιούμορ, και η ανεξαρτησία
- Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να κάνει του μαθητές να νιώσουν άνετα, αποδεκτοί & σεβαστοί ως άτομα, μόνο τότε θα καταφέρουν να φτάσουν στην αυτοπραγμάτωση

Η ανακαλυπτική μάθηση του Jerome Bruner

- Έμφαση στη διευκόλυνση της μάθησης μέσω της κατανόησης των δομών και των επιστημονικών αρχών ενός γνωστικού αντικειμένου.
- Ανακαλυπτική μεθόδος ή καθοδηγούμενη ανακάλυψη, με την ανάπτυξη εσωτερικών κινήτρων μάθησης από το μαθητή

Αιτιακές Αποδόσεις της Επιτυχίας/Αποτυχίας (Weiner, 1986, 1994)

Αιτιακές αποδόσεις σε διάφορους τομείς

Ακαδημαϊκή επίδοση	Σωματικές δεξιότητες	Διαπροσωπικές σχέσεις	Υγεία και ευεξία
Ικανότητα	Φυσική ικανότητα	Προσωπικότητα	Κληρονομικότητα
Προσπάθεια	Βαθμός εξάσκησης	Εξωτερική ομορφιά	Άσκηση
Δυσκολία έργου	Ποιότητα προετοιμασίας	Κοινωνική θέση	Τύχη
Τύχη	Γενικότερη κατάσταση υγείας	Χρήμα	Συνθήκες εργασίας
Ενδιαφέρον	Δίαιτα	Προσωπική υγιεινή	Προσωπικές συνήθειες
Ποιότητα διδασκαλίας	Σωματική διάπλαση	Διαθεσιμότητα	Συμπεριφορά
Το αίσθημα δικαίου του εκπαιδευτικού	Συναισθηματικό περιεχόμενο	Ο χαρακτήρας των άλλων	Κούραση
Βοήθεια από άλλους			

Αιτιακές αποδόσεις

□ Πρόκειται για μία ομάδα κινήτρων που συνδέονται με την αυτο-ρύθμιση, καθώς αναφέρονται στο που αποδίδει το άτομο τις αιτίες της συμπεριφοράς του και της δράσης του.

1. Η αιτία θεωρείται εσωτερική ή εξωτερική
2. Θεωρείται σταθερή ή ασταθής
3. Γίνεται αντιληπτή ως ελέγξιμη ή ανεξέλεγκτη

Αποδόσεις επιτυχίας & αποτυχίας

- Η θεωρία απόδοσης ασχολείται με τέσσερις ερμηνείες της επιτυχίας & της αποτυχίας σε καταστάσεις επίτευξης: **ικανότητα, προσπάθεια, δυσκολία έργου & τύχη**
- Οι αποδόσεις ικανότητας & προσπάθειας είναι **εσωτερικές** ως προς το άτομο, ενώ οι αποδόσεις δυσκολίας του έργου & της τύχης είναι **εξωτερικές**
 - Η ικανότητα εκλαμβάνεται ως σχετικά **σταθερή αμετάβλητη** ενώ η προσπάθεια **μεταβλητή**
 - Η δυσκολία έργου είναι **σταθερό** χαρακτηριστικό, ενώ η τύχη είναι **ασταθής & απρόβλεπτη**

ΣΧΗΜΑ 9.2 Συνθήκες και χαρακτηριστικά που, συχνά, επηρεάζουν το πού αποδίδουν οι μαθητές τις επιτυχίες και τις αποτυχίες τους

ΠΡΟΪΠΟΘΕΣΕΙΣ

Προηγούμενες εμπειρίες
Οικογένεια
Κοινωνική τάξη
Επίπεδο ανάγκης
Επίτευγμα
Επιμονή της συμπεριφοράς
Χαρακτηριστικά της δοκιμασίας
Ατομική προδιάθεση
Χαρακτηριστικά του προτύπου

ΑΠΟΔΙΔΟΜΕΝΕΣ ΑΙΤΙΕΣ

Ικανότητα
Προσπάθεια
Τύχη
Δυσκολία δοκιμασίας

- **1. Αν ένας εκπαιδευτικός σε προβίβαζε στην επόμενη τάξη αυτό θα συνέβαινε...**
 - α. επειδή σε συμπαθεί
 - β. λόγω της απόδοσης σου
- **2. Όταν τα πιας καλά σε ένα διαγώνισμα στο σχολείο αυτό συμβαίνει...**
 - α. επειδή διάβασες
 - β. επειδή το διαγώνισμα ήταν ιδιαίτερα εύκολο
- **3. Όταν δυσκολεύεσαι να καταλάβεις κάτι στο σχολείο αυτό είναι επειδή...**
 - α. ο εκπαιδευτικός δεν το εξήγησε καλά
 - β. δεν άκουγες προσεκτικά
- **4. Φαντάσου ότι οι γονείς σου σου λένε ότι πιας καλά στο σχολείο αυτό συμβαίνει επειδή...**
 - α. τα κατάφερες καλά στο σχολείο
 - β. έχουν καλή διάθεση

Διαστάσεις των αιτιακών αποδόσεων: Έδρα ελέγχου (Locus)

- **Εσωτερική**: η ικανότητα, η προσπάθεια, η προσοχή, η υγεία, η προσωπικότητα, η διάθεση, η επιθυμία, η ομορφιά.
- **Εξωτερική**: η δυσκολία του έργου, η τύχη, η βοήθεια από άλλους, η αμοιβή, η στάση του άλλου, η εξωτερική εμφάνιση.
- **Η έδρα ελέγχου** μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο στην ερμηνεία της σχολικής απόδοσης ενός μαθητή

Διαστάσεις των αιτιακών αποδόσεων: σταθερότητα

- Σταθερές: (δηλαδή με διαρκή δράση) αιτίες: η ικανότητα, η ομορφιά
- Ασταθείς: (ή παροδικές) αιτίες: η διάθεση, η τύχη, η προσπάθεια.
- Η σημασία της διάστασης της σταθερότητας είναι μεγάλη κυρίως στη διαμόρφωση των προσδοκιών για τις μελλοντικές επιτυχίες ή αποτυχίες.

Διαστάσεις των αιτιακών αποδόσεων: έλεγχος & πρόθεση

Η δυνατότητα ελέγχου:

- **Αιτίες υπό έλεγχο:** η προσπάθεια, οι συνήθειες δουλειάς, οι αποφάσεις των άλλων που κατευθύνονται από εμάς (μέσω λ.χ., δωροδοκίας).
- **Αιτίες ανεξέλεγκτες:** η ικανότητα, η τύχη, οι αποφάσεις που παίρνουν οι άλλοι, η ψυχοφυσιολογική κατάσταση.

Η ύπαρξη πρόθεσης σε μια ενέργεια ή σε ένα αποτέλεσμα:

- **Αιτία που εμπεριέχει πρόθεση:** η προσπάθεια.
- **Αιτίες που δεν εμπεριέχουν πρόθεση:** η ικανότητα, η ψυχική διάθεση.

■ Πίνακας 10.1

Η Θεωρία του Weiner Σχετικά με την Αιτιώδη Απόδοση

Οι μαθητές μπορούν να εξηγήσουν με πολλούς τρόπους την αποτυχία τους σ' ένα τεστ. Παρακάτω παρουσιάζουμε οχτώ λόγους που αντιπροσωπεύουν τους οχτώ συνδυασμούς του σημείου, της σταθερότητας και της ευθύνης, σύμφωνα με το μοντέλο των αποδόσεων του Weiner.

Ταξινόμηση Σύμφωνα με τη Διάσταση

Εσωτερική – σταθερή – μη ελεγχόμενη

Εσωτερική – σταθερή – ελεγχόμενη

Εσωτερική – ασταθής – μη ελεγχόμενη

Εσωτερική – ασταθής – ελεγχόμενη

Εξωτερική – σταθερή – μη ελεγχόμενη

Εξωτερική – σταθερή – ελεγχόμενη

Εξωτερική – ασταθής – μη ελεγχόμενη

Εξωτερική – ασταθής – ελεγχόμενη

Λόγος Αποτυχίας

Όχι μεγάλη κλίση

Δε μελετάει ποτέ

Αδιάθετος την ημέρα του τεστ

Δε διάβασε για το συγκεκριμένο τεστ

Το σχολείο έχει υψηλές απαιτήσεις

Ο δάσκαλος είναι προκατειλημμένος εις βάρος του

Κακή τύχη

Οι φίλοι δεν μπόρεσαν να βοηθήσουν

Εφαρμογές των αιτιακών αποδόσεων

- Είναι φανερό ότι, οι αιτιακές αποδόσεις (ή οι αιτιολογικοί προσδιορισμοί) παρεμβαίνουν και επηρεάζουν τις σκέψεις των ανθρώπων, τα συναισθήματα που νιώθουν, αλλά και την περαιτέρω συμπεριφορά τους.
- Επηρεάζουν, δηλαδή, την αυτο-ρύθμιση της μελλοντικής συμπεριφοράς και δράσης μέσα από την ερμηνεία της κατάστασης, τον τονισμό της προσωπικής ευθύνης ή της ευθύνης των άλλων, ή την απόδοση των αποτελεσμάτων στην τύχη.

Κίνητρο επίτευξης και αιτιακές αποδόσεις

- Όταν το άτομο, αλλά και πολλοί άλλοι, πετυχαίνουν στο ίδιο έργο, τότε το άτομο θα αποδώσει την επιτυχία του σε εξωτερική αιτία (πχ. στην ευκολία του έργου) και την αποτυχία του σε εσωτερική αιτία (πχ. στην έλλειψη ικανότητας ή προσπάθειας).
- Αντιστρόφως, όταν οι περισσότεροι αποτυγχάνουν, τότε είναι πλέον η αποτυχία που αποδίδεται σε εξωτερική αιτία (πχ. στη δυσκολία του έργου) και η επιτυχία σε εσωτερική αιτία (πχ. στη ικανότητα ή την προσπάθεια).

Κίνητρο επίτευξης και αιτιακές αποδόσεις

- Οι μαθητές με υψηλό κίνητρο επίτευξης τείνουν να αποδίδουν την επιτυχία σε **εσωτερικούς παράγοντες** περισσότερο από ό,τι οι μαθητές με χαμηλό κίνητρο επίτευξης.
- **Επιπλέον**, τείνουν να αποδίδουν την αποτυχία σε **ανεπαρκή προσπάθεια** (δηλαδή σε μια αιτία ασταθή, εσωτερική και ελέγξιμη), **προσδιορισμός που διατηρεί ανέπαφη τη θετική εικόνα για τον εαυτό τους.**

Κίνητρο επίτευξης και αιτιακές αποδόσεις

- Επίσης, μαθητές με υψηλό κίνητρο επίτευξης, είναι πιθανότερο να επιλέξουν για ένα σύνθετο έργο κάποιον που είναι καλός στο συγκεκριμένο έργο, παρά ένα φιλικό συνεργάτη.
- Ουσιαστικά, οι μαθητές με υψηλό κίνητρο επίτευξης θέλουν και αναμένουν την επιτυχία, και όταν αποτυγχάνουν, εντείνουν τις προσπάθειές τους μέχρι να πετύχουν.

Κίνητρο επίτευξης και αιτιακές αποδόσεις

- Αντιθέτως, οι μαθητές με χαμηλό κίνητρο επίτευξης δεν έχουν τέτοιο θετικό συναίσθημα μετά από μία επιτυχία, διότι τείνουν να την αποδώσουν σε εξωτερικούς παράγοντες.
- Οι κοινωνικά αγχώδεις μαθητές αποδίδουν τις επιτυχίες τους περισσότερο στην προσπάθεια (δηλαδή σε μια αιτία ασταθή και εσωτερική), παρά στην ικανότητα (δηλαδή σε μια αιτία σταθερή και εσωτερική), και τις αποτυχίες στην κακή τύχη, και στη δυσκολία του έργου (δηλαδή σε εξωτερικές αιτίες).

Κίνητρο επίτευξης και αιτιακές αποδόσεις

- Επίσης, έχει βρεθεί ότι τα κορίτσια αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους ως λιγότερο ικανό (αιτία σταθερή και εσωτερική) από τα αγόρια, και αποδίδουν την επιτυχία τους εν μέρει και στην τύχη (αιτία ασταθής και εξωτερική).
- Αντιθέτως, τα αγόρια αποδίδουν την αποτυχία σε εξωτερικούς παράγοντες (πχ. στη δυσκολία του έργου ή στην τύχη) και σε έλλειψη κινήτρων (πχ. σε ελλιπή προσπάθεια).

Αιτιακές αποδόσεις και Συναισθήματα

- Weiner (1974): απέδωσε μεγαλύτερη συναισθηματική αξία στον προσδιορισμό προσπάθειας, παρά στον προσδιορισμό ικανότητας.
- Αντιθέτως, ο Nicholls (1976) θεώρησε ότι σε περιπτώσεις όπου υπάρχουν κοινωνικές προδιαγραφές για το τι προσδοκάται, όπως στο σχολείο ή στο επάγγελμα, ο προσδιορισμός ικανότητας είναι ιδιαίτερος σημαντικός επειδή συνδέεται με την προσδοκία για μελλοντικές επιδόσεις.

Αιτιακές αποδόσεις και Συναισθήματα

- Έτσι στην περίπτωση αποτυχίας, ο προσδιορισμός προσπάθειας (δηλαδή η μεγάλη προσπάθεια) μπορεί να υπονομεύσει τον προσδιορισμό ικανότητας, πράγμα που οδηγεί σε αρνητικά συναισθήματα για τον εαυτό μας.
- Ο προσδιορισμός προσπάθειας έχει σημαντικότερες επιπτώσεις για τη μελλοντική επίδοση, όταν το άτομο δε συγκρίνει τον εαυτό του με τους άλλους, αλλά έχει εσωτερικά κίνητρα για τον εμπλουτισμό των γνώσεων και των δεξιοτήτων του.

Αιτιακές αποδόσεις και Συναισθήματα

- Η επιτυχία που αποδίδεται σε ικανότητα γεννά αίσθημα ικανότητας και εμπιστοσύνης στον εαυτό.

Αντιστοίχως, η αποτυχία αποδιδόμενη σε έλλειψη ικανότητας δημιουργεί αίσθημα ανικανότητας.

- Η επιτυχία μετά από μακροχρόνια προσπάθεια δημιουργεί αίσθημα χαλάρωσης, ενώ η αποτυχία δημιουργεί αίσθημα ντροπής (ενοχής).
- Η απόδοση της επιτυχίας στους άλλους γεννά αισθήματα ευγνωμοσύνης, ενώ της αποτυχίας θυμό.
- Τέλος, η απόδοση της επιτυχίας ή της αποτυχίας στην τύχη δημιουργεί έκπληξη.

Αιτιακές αποδόσεις και Συναισθήματα

- Κατά τον Heckhausen (1991), τα συναισθήματα υπερηφάνειας και ντροπής, έπειτα από την επιτυχία ή την αποτυχία, έχουν σχέση με τη διάσταση του ελέγχου σε συνδυασμό όμως και με τον κοινωνικό αντίκτυπο του αιτιολογικού προσδιορισμού που, σύμφωνα με το άτομο, οδήγησε στην επιτυχία ή στην αποτυχία του.

Αιτιακές αποδόσεις και Συναισθήματα

- ❑ Εφόσον το άτομο δεν προσπάθησε αρκετά (αιτία ασταθής, εσωτερική και ελέγξιμη) για την επίτευξη του στόχου του, τότε η αποτυχία γεννά αισθήματα ενοχής.
- ❑ Εάν όμως το άτομο απέτυχε διότι δεν είχε την ικανότητα (αιτία σταθερή, εσωτερική και μη ελέγξιμη), τότε αποκαλύπτεται μια αδυναμία του ατόμου, η οποία είναι πέρα από τον έλεγχό του, πράγμα που του δημιουργεί αισθήματα ντροπής.
- ❑ Η επιτυχία, από την άλλη μεριά, δημιουργεί υπερηφάνεια, εφόσον το άτομο την αποδίδει στον εαυτό του και θεωρεί ότι αυτό τον βάζει σε υπέρτερη θέση έναντι των άλλων.

Αιτιακές αποδόσεις και Συναισθήματα

□ Θυμικές αντιδράσεις δημιουργούνται στο άτομο και από τις αντιδράσεις των άλλων:

- Έτσι όταν ο δάσκαλος (ως ένας εξωτερικός κριτής) επαινεί ή τιμωρεί μια αντίδραση του μαθητή του θέλει να επηρεάσει και τη μελλοντική του συμπεριφορά. Γι' αυτό απευθύνεται στον αιτιολογικό προσδιορισμό της προσπάθειας (αιτίας ασταθούς, εσωτερικής και ελέγξιμης, η οποία έχει και μελλοντική σημασία).

Αιτιακές αποδόσεις και Συναισθήματα

- **Ωστόσο**, παρά την έμφαση στην προσπάθεια, **στον έπαινο ή στην τιμωρία ενυπάρχει και ο προσδιορισμός της ικανότητας**. Αν επαινέσουμε πολύ κάποιον για την επιτυχία του σε ένα εύκολο έργο, τότε του δημιουργούμε την υποψία έλλειψης ικανότητας. Αν, αντιστοίχως, τιμωρηθεί κάποιος για αποτυχία σε ένα δύσκολο έργο, τότε του δημιουργείται η υποψία υψηλής ικανότητας, διότι η προσδοκία ήταν ότι θα τα κατάφερνε στο δύσκολο έργο.
- **Υπάρχει, επομένως, μια αντιστάθμιση προσπάθειας και ικανότητας**. Το ενδιαφέρον είναι ότι το αντισταθμιστικό αυτό σχήμα προσπάθειας και ικανότητας αποκτιέται μετά τα 10-12 χρόνια, όπως έδειξαν έρευνες με παιδιά 4-12 ετών. Στα μικρά παιδιά 4-9 ετών (νήπια και πρώτης σχολικής ηλικίας) ο έπαινος είναι πάντα ένδειξη ικανότητας.

Οι κανόνες του αποτελεσματικού επαίνου

- Δίνεται σε συνάφεια προς την αντίδραση.
- Προσδιορίζει τις λεπτομέρειες της επίτευξης.
- Δείχνει αυθορμητισμό, έχει ποικιλία, και αναδύει σήματα αξιοπιστίας.
- Αμείβει την επίτευξη συγκεκριμένων κριτηρίων επιτέλεσης (συμπεριλαμβανομένης και της προσπάθειας).
- Προσφέρει πληροφορίες στους μαθητές για την αξία των επιτευγμάτων τους.
- Προσανατολίζει τους μαθητές προς την καλύτερη κατανόηση της σχετικής προς το έργο συμπεριφοράς τους και της σκέψης για τη λύση προβλημάτων.

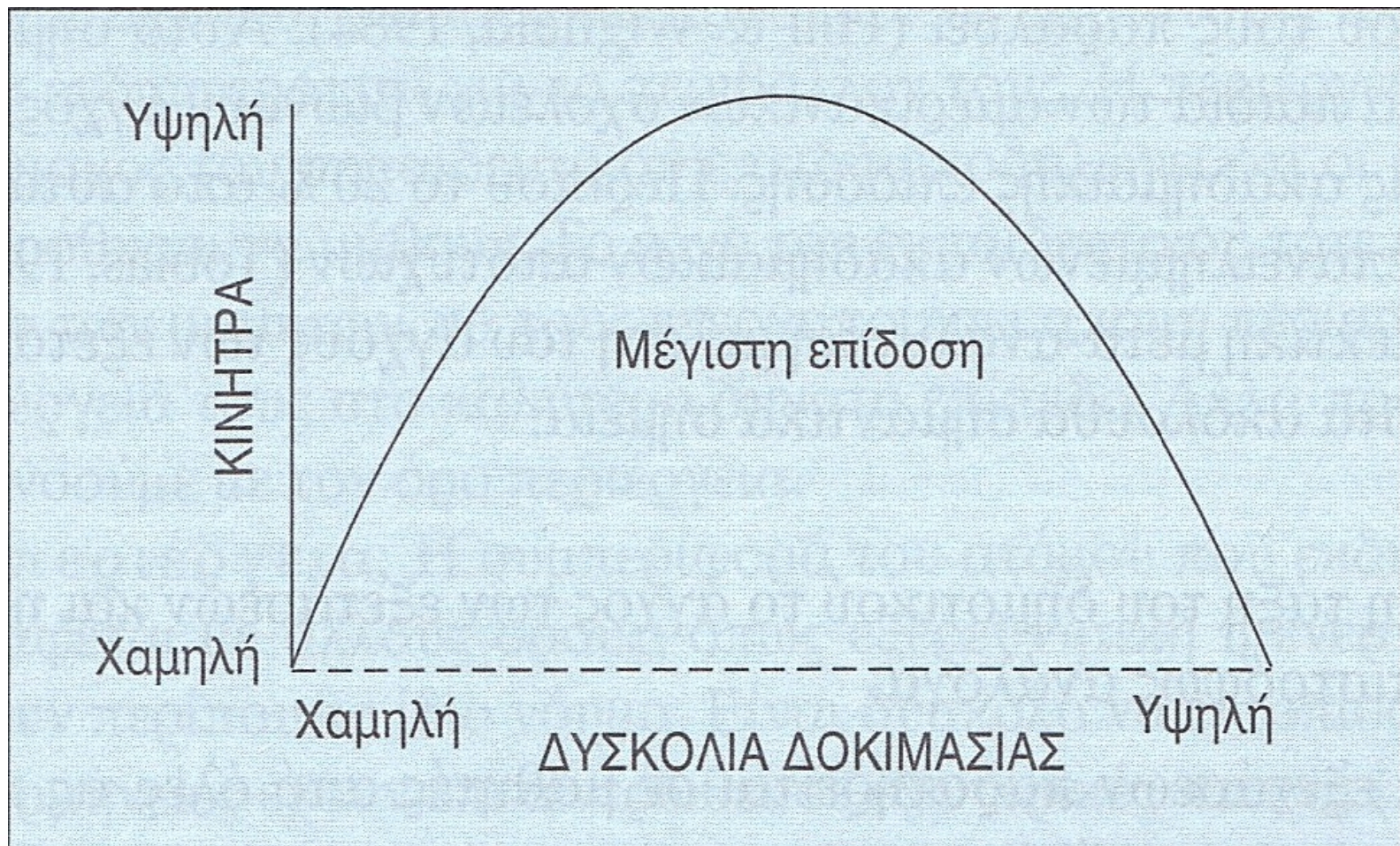
Οι κανόνες του αποτελεσματικού επαίνου

- Χρησιμοποιεί τις προηγούμενες επιτεύξεις των μαθητών ως πλαίσιο αναφοράς για να περιγράψει τις τρέχουσες επιτεύξεις.
- Δίνεται ως αναγνώριση μιας άξιας λόγου προσπάθειας ή επιτυχίας σε δύσκολα (για το συγκεκριμένο μαθητή) έργα.
- Αποδίδει την επιτυχία στην προσπάθεια και την ικανότητα.
- Υιοθετεί τους εσωτερικούς προσδιορισμούς.
- Επικεντρώνει την προσοχή των μαθητών στη σχετική με το έργο συμπεριφορά.
- Εκφράζει την εκτίμηση για τη σχετική με το έργο δράση αφού ολοκληρωθεί η σχετική συμπεριφορά.

Χαρακτηριστικά των πετυχημένων δασκάλων

- Η προσδοκία ότι θα πετύχουν στη διδασκαλία τους και πως οι μαθητές θα μάθουν.
- Η ορθή κατανομή του χρόνου του σχολείου σε δραστηριότητες μάθησης.
- Ο χειρισμός και η επίβλεψη της τάξης είναι συνεχής.
- Η διευθέτηση των βημάτων της διδασκαλίας είναι τέτοια που ο ρυθμός του μαθήματος να μην είναι ούτε αργός, ούτε πολύ γρήγορος.
- Η διδασκαλία είναι ενεργητική, με επίδειξη δεξιοτήτων, επεξήγηση εννοιών, δημιουργία συνθηκών συμμετοχής και άσκησης.
- Η διδασκαλία δε σταματά μέχρι να υπάρξει υπερμάθηση.

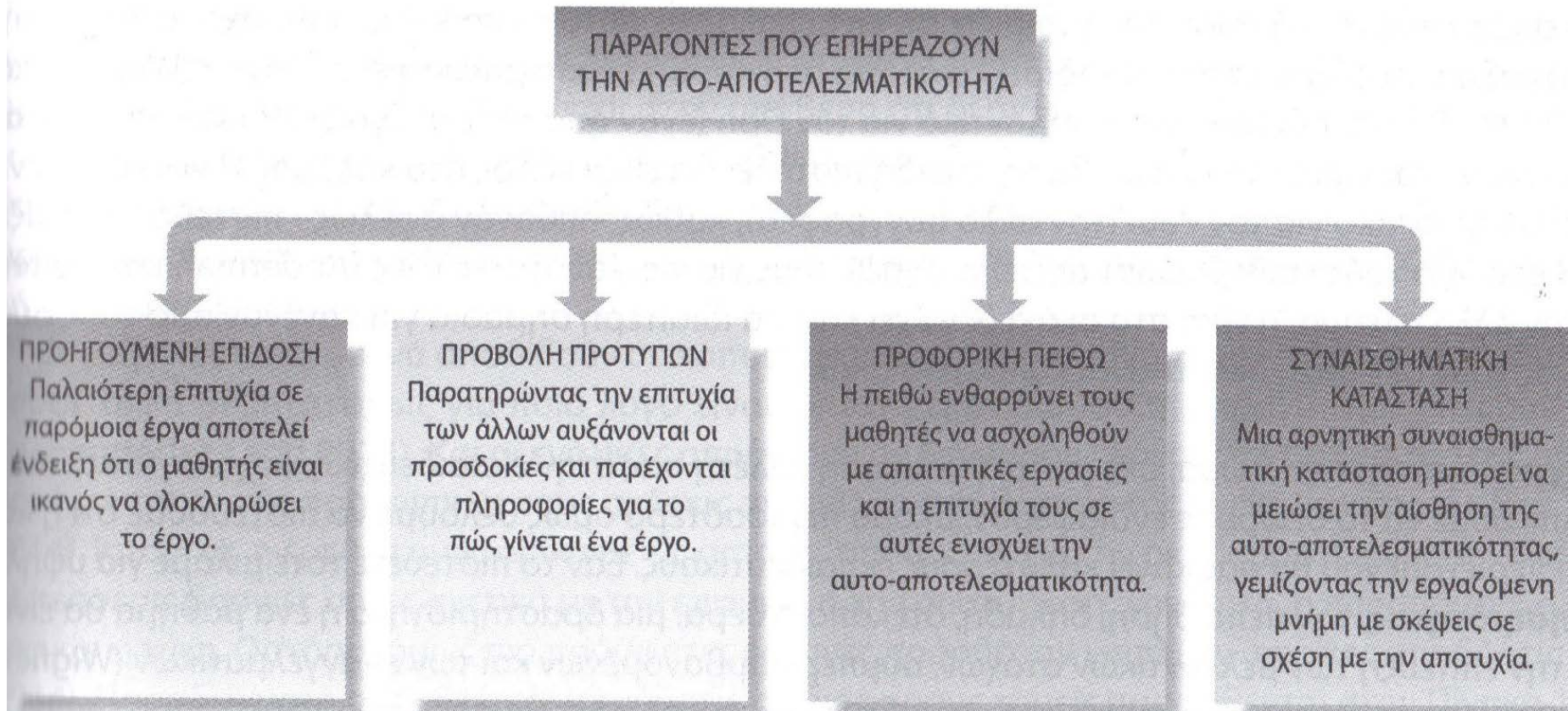
ΣΧΗΜΑ 9.3 Ο νόμος Yerkes-Dodson που εξηγεί τη σχέση μεταξύ κινήτρων και δυσκολίας της δοκιμασίας

Πεπιοθήσεις Αυτο-αποτελεσματικότητας (Bandura, 1989, 2000)

- Οι πεπιοθήσεις ενός παιδιού για το πόσο τα καταφέρνει σε μια συγκεκριμένη κατηγορία έργων (προσδοκίες για επιτυχία ή αποτυχία κατά την ανάληψη μιας σχετικής δραστηριότητας).
- **Μεγάλη ισχύ κινήτρου:** επιλογή στόχων και βαθμός καταβαλλόμενης προσπάθειας και επιμονής για την επίτευξή τους.

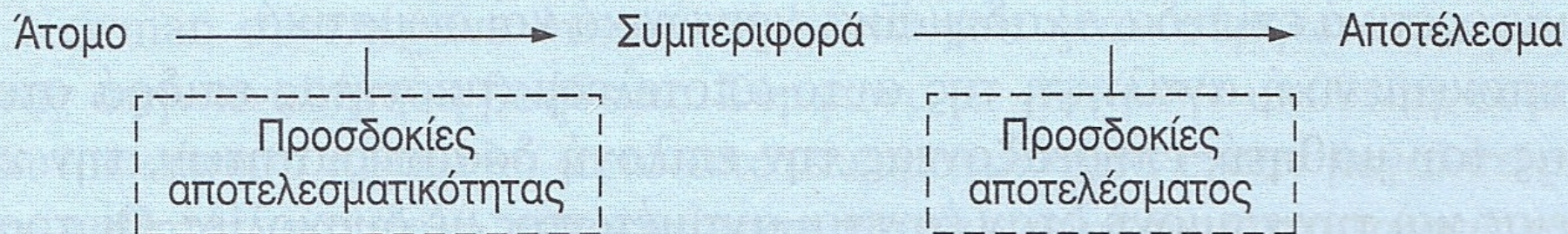
Αυτοαποτελεσματικότητα

Πώς μπορούν να συμβάλλουν εκπαιδευτικοί και γονείς;

- **Διαμόρφωση ιστορικού επιτυχιών** (εξασφάλιση της κατανόησης βασικών δεξιοτήτων, παροχή βοήθειας για πρόοδο σε δύσκολα έργα, ανάθεση διαφορετικών έργων).
- **Ως πηγή μηνυμάτων σχετικών με την αποτελεσματικότητα** (επανατροφοδότηση).
- **Για την ενίσχυση των πεποιθήσεων επιτυχίας των μαθητών/-ριών στο σχολικό πλαίσιο** (ανάθεση δύσκολων αλλά επιτεύξιμων έργων-ένδειξη εμπιστοσύνης, παρότρυνση να παρατηρήσουν άλλους συμμαθητές τους που είχαν αρχικά δυσκολίες αλλά τα κατάφεραν, κτλ.).

ΣΧΗΜΑ 9.4 Αναπαράσταση της διαφοράς μεταξύ προσδοκιών αποτελεσματικότητας και προσδοκιών αποτελέσματος, στο πλαίσιο της θεωρίας του Bandura (1977) για την αντίληψη της αυτο-αποτελεσματικότητας

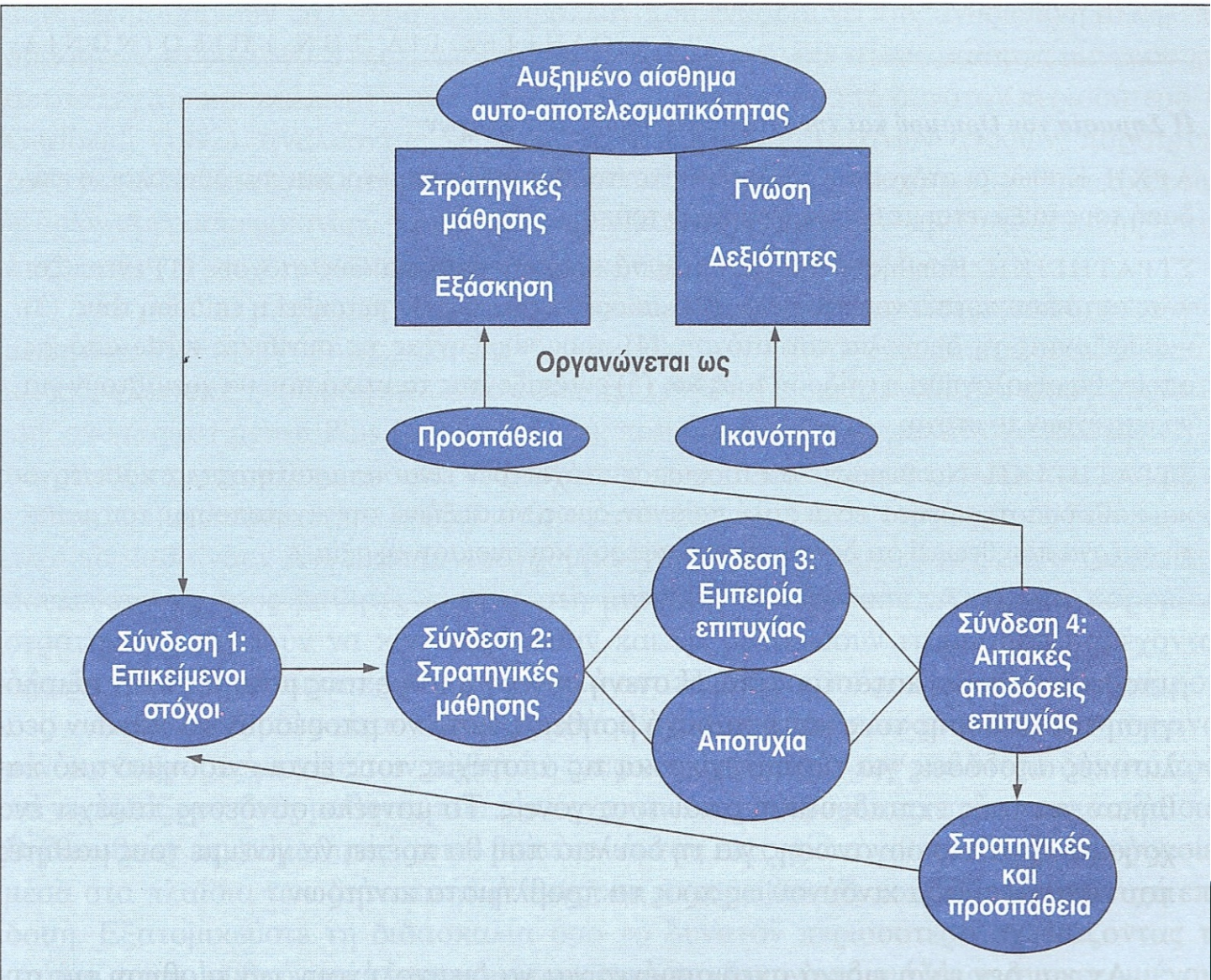
1. Ο δάσκαλός σου σας έχει πει πώς να συμπληρώνετε ένα απαντητικό φυλλάδιο γλώσσας. Άκουσες τι είπε. Μπορείς να ακολουθήσεις τις οδηγίες του;

Αν ακολουθήσεις τις οδηγίες του δασκάλου σου, θα είναι σωστές οι απαντήσεις σου;

2. Στα διαλείμματα πολλά παιδιά της τάξης σας παίζουν μαζί. Μπορείς να πας και να τους ζητήσεις να παίξεις μαζί τους;

Αν ζητήσεις από άλλα παιδιά να σε αφήσουν να παίξεις μαζί τους, θα σε αφήσουν;

Σύνδεση των κινήτρων με την επιτυχία

Στόχοι μάθησης έναντι στόχων απόδοσης

- **Στόχοι μάθησης**: οι στόχοι των μαθητών κινητοποιούνται πρωτίστως από την επιθυμία για απόκτηση γνώσεων και αυτοβελτίωση
- **Στόχοι απόδοσης**: οι στόχοι των μαθητών κινητοποιούνται πρωτίστως από την επιθυμία να κερδίσουν αναγνώριση από τους άλλους και να εξασφαλίσουν καλούς βαθμούς

Στόχοι μάθησης έναντι στόχων απόδοσης

- Οι μαθητές με προσανατολισμό στη μάθηση, όταν συναντάνε εμπόδια, τείνουν να συνεχίζουν την προσπάθεια & μάλιστα είναι πιθανό να αυξηθούν τα κίνητρα και η απόδοση τους
- Οι μαθητές με προσανατολισμό στην απόδοση, όταν αντιμετωπίζουν εμπόδια, αποθαρρύνονται εύκολα.
 - Όταν αντιλαμβάνονται τις ικανότητες τους χαμηλές υπο-πέφτουν σε μοτίβο αβοηθησίας επειδή πιστεύουν ότι δεν έχουν πολλές πιθανότητες να πετύχουν καλούς βαθμούς

- Ένας τρίτος προσανατολισμός είναι **οι κοινωνικοί στόχοι**
- Οι μαθητές επιτυγχάνουν για να ευχαριστήσουν τον εκπαιδευτικό τους γονείς τους ή τους συνομηλίκους τους
- **η ομάδα των συνομηλίκων έχει ισχυρή επιρροή**
- κάποιοι μαθητές έχουν κίνητρα να μάθουν για να κερδίσουν κύρος στην ομάδα των συνομηλίκων τους

Επιδίωξη της επιτυχίας έναντι αποφυγής της αποτυχίας

α) να επιδιώκουν την επιτυχία

β) ή να αποφεύγουν την αποτυχία

- ορισμένα άτομα έχουν μεγαλύτερο κίνητρο την αποφυγή της αποτυχίας, παρά για την επιδίωξη της επιτυχίας, ενώ άλλοι είχαν μεγαλύτερο κίνητρο για την επιδίωξη της επιτυχίας, παρά για την αποφυγή της αποτυχίας

Είδος στόχου	Παράδειγμα	Επίδραση στα κίνητρα και την επίδοση
Στόχοι μάθησης	Η κατανόηση της επίδρασης της Αναγέννησης στην αμερικανική ιστορία	Οδηγούν σε αμείωτη προσπάθεια, υψηλή αυτο-αποτελεσματικότητα, θετική στάση προς τα δύσκολα έργα και υψηλή επίδοση
Στόχοι προσέγγισης και επίδοσης	Η παραγωγή μίας από τις καλύτερες παρουσιάσεις στην τάξη σχετικά με την Αναγέννηση	Μπορεί να οδηγήσουν σε αμείωτη προσπάθεια και υψηλή αυτο-αποτελεσματικότητα μαθητές με αυτοπεποίθηση. Μπορεί να επιφέρουν αύξηση της επίδοσης. Μπορεί να οδηγήσουν σε απροθυμία αποδοχής δύσκολων έργων, η οποία μειώνει την επίδοση
Στόχοι αποφυγής και επίδοσης	Αποφυγή εκδήλωσης χαμηλής ικανότητας ενώπιον των συμμαθητών και των εκπαιδευτικών	Μειώνουν τα κίνητρα και την επίδοση, ιδιαίτερα των μαθητών με χαμηλή αυτοπεποίθηση
Κοινωνικοί στόχοι	Παρουσίαση του ατόμου ως αξιόπιστου και υπεύθυνου	Μπορούν να ενισχύσουν τα κίνητρα και την επίδοση. Οι στόχοι κοινωνικής ευθύνης ενισχύουν τα κίνητρα και την επίδοση, ιδιαίτερα σε συνδυασμό με στόχους μάθησης
Κοινωνικοί στόχοι και κοινωνική αλληλεπίδραση	Δημιουργία φιλικών σχέσεων και κοινωνική αλληλεπίδραση	Μπορούν να μειώσουν τα κίνητρα και την επίδοση, εφόσον οι κοινωνικοί στόχοι στερούν χρόνο από τους στόχους μάθησης
Στόχοι αποφυγής και επίδοσης	Ολοκλήρωση εργασιών με τη μικρότερη δυνατή προσπάθεια	Μειώνουν την προσπάθεια και την αυτο-αποτελεσματικότητα. Επιδρούν ιδιαίτερα αρνητικά στην επίδοση

Στόχοι μάθησης έναντι στόχων απόδοσης

Πίνακας 10.3

Προσανατολισμοί Στόχων

Οι μαθητές μπορεί να έχουν μια στάση προσέγγισης ή αποφυγής των στόχων μάθησης και επίδοσης.

Προσανατολισμός Στόχου	Εστίαση Προσέγγισης	Εστίαση Αποφυγής
Μάθηση	<p><i>Εστίαση:</i> Καλή εκτέλεση της εργασίας, μάθηση, κατανόηση</p> <p><i>Πρότυπα που χρησιμοποιούνται:</i> Βελτίωση του εαυτού, πρόοδος, βαθιά κατανόηση (προσανατολισμός σε έργο της μάθησης)</p>	<p><i>Εστίαση:</i> Αποφεύγει την παρανόηση ή δεν ολοκληρώνει την εργασία</p> <p><i>Πρότυπα που χρησιμοποιούνται:</i> Μην κάνεις λάθος, μην κάνεις την εργασία λανθασμένα</p>
Επίδοση	<p><i>Εστίαση:</i> Θέλει να είναι ανώτερος, να κερδίζει, να είναι ο καλύτερος</p> <p><i>Πρότυπα που χρησιμοποιούνται:</i> Κανονιστικά – να αποκτήσει το μεγαλύτερο βαθμό, να κερδίσει τους ανταγωνιστές (προσανατολισμός στο Εγώ)</p>	<p><i>Εστίαση:</i> Αποφεύγει να φαίνεται ανόητος, αποφεύγει να χάνει</p> <p><i>Πρότυπα που χρησιμοποιούνται:</i> Κανονιστικά – μην είσαι ο χειρότερος, μην πάρεις το χαμηλότερο βαθμό ή μην είσαι ο πιο αργός (προσανατολισμός στο Εγώ)</p>

Επίκτητο αίσθημα αβοηθησίας

- είναι η προσδοκία του ατόμου βασισμένη στην εμπειρία ότι οι ενέργειες του έχουν ως τελικό αποτέλεσμα την **αποτυχία**
- «αποτυγχάνω γιατί είμαι ανόητος και αυτό σημαίνει ότι πάντα θα αποτυγχάνω»
- «**αμυντική απαισιοδοξία**»
- Το **επίκτητο αίσθημα αβοηθησίας** μπορεί να προέλθει από την ανατροφή του παιδιού αλλά μπορεί να προέλθει από μια συστηματική απρόβλεπτη χρήση αμοιβών και τιμωριών από τους εκπαιδευτικούς

Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να αποτρέψουν ή να μετριάσουν το αίσθημα της επίκτητης αβοηθησίας παρέχοντας στους μαθητές

1. Ευκαιρίες επιτυχίας σε μικρά βήματα
2. Άμεση ανατροφοδότηση &
3. Συνεπείς προσδοκίες & επιδίωξη τους μέχρι πραγματοποίησης

Η επικέντρωση σε στόχους μάθησης αντί σε στόχους απόδοσης μειώνει την αβοηθησία

Μεταβολές στο κίνητρο επίτευξης

- Τα σχετικά με τα κίνητρα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας μπορούν να μεταβληθούν
- Η αλλαγή μπορεί να επέλθει με φυσική εξέλιξη των πραγμάτων ή όταν αλλάξει από κάποιο γεγονός το περιβάλλον ενός μαθητή

Μεταβολή αισθήματος αβοηθησίας

- **Ανάδειξη θετικού**: μαθαίνετε τα ισχυρά σημεία του μαθητή & στην συνέχεια τα χρησιμοποιείται ως βάσεις
- **Εξάλειψη του αρνητικού**: μην υποβαθμίζετε τις αδυναμίες του μαθητή
- **Δημιουργία προκλήσεων** στις οποίες οι μαθητές παίζουν ενεργητικό ρόλο στη διατύπωση προβλημάτων & επίλυση αυτών κάνοντας χρήση γνώσεων & δεξιοτήτων

Προσδοκίες εκπαιδευτικών & επίδοση

- Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να διαμορφώσουν προσδοκίες οι οποίες μπορούν να γίνουν **αυτοεκπληρούμενες**
- **Οι μαθητές ανταποκρίνονται στις υψηλές ή τις χαμηλές προσδοκίες** που έχουν για αυτούς οι εκπαιδευτικοί
- **οι μαθητές που φοιτούν σε σχολεία που έχουν υψηλές προσδοκίες επιτυγχάνουν περισσότερο** συγκριτικά με τους μαθητές στα άλλα σχολεία
- **οι μαθητές που είχαν αυτοαντιλήψεις οι οποίες υπερείχαν της τρέχουσας απόδοσης, έτειναν να βελτιώνουν τους βαθμούς,** ενώ εκείνοι που είχαν αυτοαντιλήψεις χαμηλότερες από την απόδοσή τους έτειναν να μειώσουν τη βαθμολογία τους

Μετάδοση θετικών προσδοκιών

1. Αναμονή των αποκρίσεων των μαθητών
2. Αποφυγή άσκοπων διακρίσεων λόγω επίδοσης μεταξύ των μαθητών
3. Ίση μεταχείριση όλων των μαθητών

Άγχος & επίδοση

- Πηγή άγχους στο σχολείο είναι ο φόβος της αποτυχίας & επακόλουθης μείωσης της αυτοεκτίμησης
- Το άγχος μπορεί να εμποδίσει την απόδοση με διάφορους τρόπους
- Οι αγχώδεις μαθητές μπορεί να αντιμετωπίσουν δυσκολίες στη μάθηση, στην εφαρμογή ή στην μεταβίβαση των γνώσεων, στην επίδειξη των γνώσεων τους σε εξετάσεις
- Οι αγχώδεις μαθητές μπορεί να έχουν **υπερβολικό βαθμό αυτοσυνειδησίας** σε πλαίσια επίτευξης

Τεχνικές αποκλιμάκωσης

- Δημιουργία κλίματος αποδοχής στην τάξη
- Κλίμα άνετο και μη ανταγωνιστικό
- Να δίνονται στα παιδιά ευκαιρίες να διορθώσουν τα λάθη τους ή να βελτιώσουν την εργασία τους πριν την παραδώσουν
- Παροχή σαφών οδηγιών
- Αποφυγή χρονικής πίεσης στις εξετάσεις
- Δίνεται αρκετός χρόνος για ολοκλήρωση διαγωνίσματος & ελέγχου των απαντήσεων
- Καθιέρωση απλών μορφών απαντήσεων στα Διαγωνίσματα

Εσωτερικά & εξωτερικά κίνητρα

- **Εσωτερικό κίνητρο** είναι η πτυχή μιας δραστηριότητας την οποία οι άνθρωποι βρίσκουν ευχάριστη και επομένως κινητοποιητική
- **Εξωτερικό κίνητρο** πρόκειται για αμοιβή που δεν είναι εγγενής στη δραστηριότητα, όπως αναγνώριση ή ένας καλός βαθμός
- *Η παροχή εξωτερικών αμοιβών μειώνει το εσωτερικό ενδιαφέρον*

Κίνητρα μαθητών/ μαθητριών

Εσωτερικά κίνητρα:

- Ευχαρίστηση που πηγάζει από την ίδια τη δραστηριότητα.
 - Απόκτηση γνώσεων και ανάπτυξη δεξιοτήτων.
 - Βελτίωση εαυτού.
- Προθυμία εμπλοκής σε δραστηριότητες, επιλογή προκλητικών έργων, επεξεργασία βάθους, κτλ..

Εξωτερικά κίνητρα:

- Υψηλοί βαθμοί.
 - Υλικές αμοιβές.
 - Αναγνωρισιμότητα.
- Συχνά πρέπει να δελεαστούν από κάτι, επιλογή εύκολων έργων, επιφανειακή επεξεργασία κτλ..

- Οι ερευνητές διαπίστωσαν ότι η υπόσχεση εξωτερικών αμοιβών για μια δραστηριότητα που εγγενώς είναι ενδιαφέρουσα, πιθανόν να υπονομεύσει το εσωτερικό ενδιαφέρον, κάνοντας τα παιδιά να προσδοκούν μια αμοιβή για την ενασχόληση τους με κάτι που προηγουμένως έκαναν χωρίς ανταλλάγματα

Η χρήση αμοιβών αυξάνει τα εσωτερικά κίνητρα ιδίως:

1. όταν οι αμοιβές εξαρτώνται από την ποιότητα της απόδοσης και όχι από την απλή συμμετοχή σε μια δραστηριότητα
2. όταν οι αμοιβές θεωρούνται ως αναγνώριση της ικανότητας,
3. όταν το έργο δεν είναι πολύ ενδιαφέρον και
4. όταν οι αμοιβές είναι κοινωνικές και όχι υλικές

Οι εξωτερικές αμοιβές υπονομεύουν το εσωτερικό ενδιαφέρον

- Η αρνητική επίδραση προκύπτει όταν ένα έργο έχει υψηλό βαθμό ενδιαφέροντος και οι αμοιβές είναι υλικές & προσφέρονται εκ των προτέρων
- και όταν οι αμοιβές δίνονται χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η επιτυχία στο έργο ή κάποιο προκαθορισμένο επίπεδο απόδοσης

Ενίσχυση εσωτερικών κινήτρων

1. Διεγείροντας το ενδιαφέρον
2. Συντηρώντας την περιέργεια
3. Χρησιμοποιώντας ποικίλες ενδιαφέρουσες μεθόδους παρουσίασης
4. Βοηθώντας τους μαθητές να θέτουν προσωπικούς στόχους

Ενίσχυση εξωτερικών κινήτρων

1. Εκφράζοντας σαφείς προσδοκίες
2. Παρέχοντας σαφή ανατροφοδότηση
3. Παρέχοντας άμεση ανατροφοδότηση
4. Παρέχοντας συχνή ανατροφοδότηση
5. Αυξάνοντας την αξία & τη διαθεσιμότητα των εξωτερικών κινήτρων

Βαθμολογία

- Επιβραβεύουμε τους μαθητές για την προσπάθεια, για την υπέρβαση της προηγούμενης απόδοσης τους, ή για την πρόοδο που σημειώνουν και όχι μόνο επειδή πέτυχαν μια καλή βαθμολογία
- Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τους βαθμούς ως κίνητρα

Δομή στόχων

- Ο όρος αφορά το βαθμό στο οποίο οι μαθητές βρίσκονται σε ανταγωνισμό ή σε συνεργασία
 - 1) Αν οι μαθητές βρίσκονται σε ανταγωνισμό, η επιτυχία ενός μαθητή σημαίνει αποτυχία ενός άλλου
 - 2) Ακριβώς το αντίθετο συμβαίνει στη συνεργασία αν ένας μαθητής δουλέψει σκληρά αυτό αυξάνει τις πιθανότητες επιτυχίας των άλλων
 - 3) Τέλος στην εξατομίκευση η επιτυχία ή η αποτυχία ενός ατόμου δεν έχει κανένα επακόλουθο για τους άλλους

Ενδιαφέρον (Hidi, 2001. Renninger, Hidi, & Krapp, 1992)

Προσωπικό ενδιαφέρον για κάτι.

Ατομικές διαφορές στο προσωπικό ενδιαφέρον.

Ατομικές διαφορές στη μάθηση και την επίδοση.

Ενδιαφέρον που αναδύεται σε συγκεκριμένα πλαίσια/περιστάσεις.

→ ΠΩΣ;;

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

ΣΧΕΔΙΑΖΟΝΤΑΣ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΜΑΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

Συσχετίστε τους αντικειμενικούς σκοπούς της διδασκαλίας με τις εμπειρίες των μαθητών.

Παραδείγματα

1. Σε συνεργασία μ' ένα δάσκαλο σ' ένα άλλο σχολείο, καθιερώστε την αλληλογραφία μεταξύ των μαθητών στις δύο αυτές τάξεις. Μέσω της αλληλογραφίας, οι μαθητές μπορούν να ανταλλάξουν προσωπικές εμπειρίες, φωτογραφίες, ζωγραφιές, γραπτές εργασίες, να υποβάλουν και να απαντήσουν σε ερωτήσεις («Έχετε μάθει καλλιγραφία;», «Πού έχετε φτάσει στα μαθηματικά;», «Τι διαβάζεις;»). Τα γράμματα μπορούν να ταχυδρομούνται όλα μαζί σ' ένα μεγάλο φάκελο για μεγαλύτερη οικονομία.
2. Βρείτε μαθητές μέσα στην τάξη που γνωρίζουν να κάνουν καλά μια εργασία. Για παράδειγμα, ποιος ξέρει να κάνει γραφικά χρησιμοποιώντας τον ηλεκτρονικό υπολογιστή; Ποιος ξέρει να χρησιμοποιεί το διαδίκτυο; Ποιος ξέρει να μαγειρεύει; Ποιος ξέρει να χρησιμοποιεί τους καταλόγους;
3. Καθιερώστε μία «Μέρα Αλλαγής», στο πλαίσιο της οποίας οι μαθητές θα αλλάζουν ρόλους με το προσωπικό του σχολείου. Οι μαθητές θα πρέπει να διεξαγάγουν μια έρευνα σχετικά με τον εκάστοτε ρόλο, κάνοντας διάφορες ερωτήσεις στο προσωπικό, να προετοιμαστούν για τη δουλειά, να υποδυθούν το ρόλο που αναλαμβάνουν, και μετά να αξιολογήσουν την επιτυχία τους.

Εντοπίστε ποια από τα ενδιαφέροντα των μαθητών, τα χόμπι και τις εξωσχολικές δραστηριότητές τους μπορούν να ενταχθούν στα μαθήματα και στις συζητήσεις μέσα στην τάξη.

Παραδείγματα

1. Αναθέστε στους μαθητές σας να σχεδιάσουν και να κάνουν έρευνες για να μάθουν ο ένας τα ενδιαφέροντα του άλλου.
2. Στη βιβλιοθήκη της τάξης σας, φροντίστε να υπάρχουν βιβλία που να έχουν σχέση με τα ενδιαφέροντα και τα χόμπι των μαθητών σας.

Επιστρατεύστε για τη διδασκαλία σας το χιούμορ που διαθέτετε, προσωπικές σας εμπειρίες και ανέκδοτα που να δείχνουν την ανθρώπινη πλευρά της διδακτικής ύλης.

Παραδείγματα

1. Μοιραστείτε με τους μαθητές σας τα χόμπι και τα ενδιαφέροντά σας.
2. Πείτε στους μαθητές σας ότι θα έχετε στην τάξη μια απρόσμενη επίσκεψη μετά μεταμφιεστείτε σαν τον συγγραφέα του βιβλίου με το οποίο ασχολείστε, και μιλήστε στους μαθητές σας για τον «εαυτό σας και το έργο σας».

Χρησιμοποιήστε αυθεντικές πηγές της διδακτικής ύλης που έχουν ενδιαφέρον.

Παραδείγματα

1. Διαβάστε γράμματα και ημερολόγια στο μάθημα της ιστορίας.
2. Διαβάστε τις σημειώσεις του Δαρβίνου στο μάθημα της βιολογίας.

Εκπλήξτε τους μαθητές σας και κεντρίστε την περιέργειά τους.

Παραδείγματα

1. Ζητήστε από τους μαθητές σας να σας πουν τι κατάληξη πιστεύουν ότι θα έχει ένα πείραμα, και μετά δείξτε τους ότι κάνουν λάθος.
2. Δώστε στους μαθητές σας να διαβάσουν τα αποφθέγματα ιστορικών προσώπων και στη συνέχεια ζητήστε τους να μαντέψουν ποιος τα είπε.

Επιτρέψτε στους μαθητές να κάνουν κάποιες επιλογές ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους.

Παραδείγματα

1. Ζητήστε τους να επιλέξουν τα διηγήματα ή τα μυθιστορήματα με τα οποία θα ασχοληθείτε στη διάρκεια του μαθήματος.
2. Ζητήστε τους να επιλέξουν την εργασία στο μάθημα της φυσικής.

ΠΗΓΗ: Από το έργο *150 Ways to Increase Intrinsic Motivation in the Classroom* του James P. Raffini. Εκδόσεις Allyn & Bacon, Boston, MA. Copyright © 1996 by Pearson Education. Αναδημοσίευση κατόπιν αδείας του εκδότη. Επίσης, βλέπε *Motivation in Education* των P. Pintrich και D. Schunk, 2002, Merrill/Prentice Hall, σελ. 298-299.

ΣΧΟΛΙΚΗ ΤΑΞΗ ΕΣΤΙΑΣΜΕΝΗ ΣΤΗ ΜΑΘΗΣΗ

Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ

- Προσωπική διδακτική αποτελεσματικότητα
- Προβολή προτύπων και ενθουσιασμός
- Φροντίδα
- Θετικές προσδοκίες

ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΜΑΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

ΟΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ

- Αφόρμηση
- Προσωποποίηση
- Εμπλοκή
- Ανατροφοδότηση

ΤΟ ΜΑΘΗΣΙΑΚΟ ΚΛΙΜΑ

- Τάξη και ασφάλεια
- Επιτυχία
- Μαθησιακές προκλήσεις
- Κατανόηση έργου

Μεταβλητές που επηρεάζουν τα κίνητρα	Βασικές προϋποθέσεις	Παραδείγματα που ερμηνεύονται από τις μεταβλητές	Εννοιολογικό πλαίσιο
Ανάγκες			
Ανάγκη για <ul style="list-style-type: none"> • Επιβίωση • Ασφάλεια • Αίσθηση του ανήκειν • Πνευματικά επιτεύγματα • Αισθητική εκτίμηση • Αυτοπραγμάτωση 	<p>Οι άνθρωποι κινητοποιούνται προκειμένου να καλύψουν ανάγκες ανεπάρκειας και έχουν συνεχείς εμπειρίες αναγκών ανάπτυξης</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Γιατί πρώτα παρατηρούμε το πόσο «καλοί» είναι οι άνθρωποι αντί το πόσο «έξυπνοι» (ανάγκη να ανήκουμε) • Γιατί μερικοί άνθρωποι έχουν μια ακόρεστη δίψα για μάθηση (συνεχείς εμπειρίες για πνευματικά επιτεύγματα) 	<p>Η ιεράρχηση των αναγκών του Maslow</p>
Ανάγκη για <ul style="list-style-type: none"> • Επάρκεια • Αυτονομία • Σχετίζεσθαι 	<p>Οι άνθρωποι κινητοποιούνται προκειμένου να καλύψουν ανάγκες για επάρκεια, αυτονομία και ανάπτυξη σχέσεων</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Γιατί ο έπαινος για ένα σημαντικό κατόρθωμα αυξάνει τα κίνητρα ενώ η επίτευξη εύκολων πραγμάτων όχι (αντίληψη επάρκειας) • Γιατί οι επικεφαλής μεγάλων εταιριών βιώνουν λιγότερο στρες από τους υφισταμένους τους (υψηλότερα επίπεδα αυτονομίας) • Γιατί αρχικά ανταποκρινόμαστε στους ανθρώπους σε ανθρώπινο επίπεδο (ανάγκη του σχετίζεσθαι) 	<p>Η θεωρία του Maslow προσδιορισμού</p>
Ανάγκη για <ul style="list-style-type: none"> • Διατήρηση της αυτο-αξίας 	<p>Οι άνθρωποι κινητοποιούνται προκειμένου να διατηρήσουν την αίσθηση της αυτο-αξίας τους και της αντίληψής τους ότι έχουν πολλές ικανότητες</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Γιατί οι μαθητές θεωρούν σημαντικό το να μπορεί κάποιος να πετύχει χωρίς να μελετήσει (ένδειξη υψηλής ικανότητας) • Γιατί οι μαθητές ορισμένες φορές υιοθετούν συμπεριφορές αυτο-υπονόμευσης (ώστε σε περίπτωση αποτυχίας να διατηρήσουν την αντίληψη ότι είναι πολύ ικανοί) 	<p>Η θεωρία της αυτο-αξίας</p>

Πεποιθήσεις σχετικά με

• Μελλοντικά αποτελέσματα (προσδοκίες)	Τα κίνητρα για εμπλοκή σε μια δραστηριότητα ενισχύονται όταν οι άνθρωποι προσδοκούν να επιτύχουν σε αυτή	• Γιατί επιμένουμε περισσότερο και επιλέγουμε πιο απαιτητικά έργα εάν αναμένουμε να πετύχουμε σε αυτά	Η θεωρία προσδοκίας Χ
• Νοημοσύνη/ικανότητα (παγιωμένη νοοτροπία)	Τα κίνητρα τείνουν να ενισχύονται όταν τα άτομα πιστεύουν ότι η νοητική ικανότητα αυξάνεται με την προσπάθεια	• Γιατί οι άνθρωποι που πιστεύουν ότι «ή το 'χεις ή δεν τό 'χεις» προσπαθούν να φαίνονται ικανοί αποφεύγοντας τα δύσκολα έργα (διατήρηση μιας εικόνας υψηλής νοημοσύνης) • Γιατί οι άνθρωποι που πιστεύουν ότι «όσο προσπαθούμε γινόμαστε εξυπνότεροι» επιλέγουν δύσκολα έργα και δεν εγκαταλείπουν την προσπάθεια (η αποτυχία σημαίνει απλώς ότι χρειάζεται περισσότερη προσπάθεια ή καλύτερες στρατηγικές)	Η θεωρία της αυτο-αξίας Η θεωρία των αιτιακών αποδόσεων
• Ικανότητα (αυτο-αποτελεσματικότητα)	Τα κίνητρα ενισχύονται όταν οι άνθρωποι πιστεύουν ότι είναι ικανοί να καταφέρουν συγκεκριμένα πράγματα	• Γιατί ένας παίκτης του γκολφ που σημειώνει σταθερά σκορ 85-90 πιστεύει ότι θα έχει μια καλή μέρα στο γήπεδο του γκολφ (οι πεποιθήσεις για την ικανότητα ενός ατόμου πηγάζουν από τις προηγούμενες επιτυχίες του) • Γιατί οι μαθητές μιας εκπαιδευτικού προσπαθούν περισσότερο όταν εκείνη προβάλλει με τη συμπεριφορά της πρότυπα προσπάθειας και επιμονής (η προβολή προτύπων επηρεάζει την αυτο-αποτελεσματικότητα)	Η θεωρία της αυτο-αποτελεσματικότητας

Μεταβλητές που επηρεάζουν τα κίνητρα	Βασικές προϋποθέσεις	Παραδείγματα που ερμηνεύονται από τις μεταβλητές	Εννοιολογικό πλαίσιο
Τιτοποιήσεις σχετικά με			
<ul style="list-style-type: none"> - Αξία επίτευξης - Αξία της χρησιμότητας - Κόστος 	<p>Τα κίνητρα αυξάνονται όταν μια δραστηριότητα είναι σημαντική για τα άτομα, επιφέρει κάποιο μελλοντικό όφελος και δεν απαιτεί μεγάλες στερήσεις για να εμπλακούν σε αυτή</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Γιατί μια τενίστρια έχει κίνητρο να κερδίσει, αν πιστεύει ότι είναι καλή παίκτρια, ενώ δεν έχει κίνητρο, αν πιστεύει ότι δεν είναι καλή παίκτρια (υψηλή αξία επίτευξης) • Γιατί μια μαθήτρια παίρνει ένα επιπλέον μάθημα μαθηματικών, εάν θέλει να σπουδάσει μηχανολογία στο πανεπιστήμιο (υψηλή αξία της χρησιμότητας) • Γιατί ένας φοιτητής σταματά έναν κύκλο μαθημάτων προκειμένου να φροντίσει τον άρρωστο γονέα του (πολύ υψηλό κόστος) 	<p>Η θεωρία προσδοκίας Χ αξίας</p>
Αίτια της επίδοσης	<p>Οι άνθρωποι ενδιαφέρονται να κατανοήσουν τα αίτια της επίδοσής τους</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Γιατί οι μαθητές στεναχωριούνται, όταν δεν τους δίνονται εξηγήσεις για την επίδοσή τους στα διαγωνίσματα, στα τεστ και σε άλλες εργασίες (επιθυμία να κατανοούν τους λόγους της επίδοσής τους) • Γιατί η χαμηλή επίδοση ως αποτέλεσμα ελάχιστης προσπάθειας αποτελεί κίνητρο (εσωτερική και ελέγξιμη αιτιακή απόδοση) 	<p>Η θεωρία των αιτιακών αποδόσεων</p>

Στόχοι

- Στόχοι μάθησης
- Στόχοι επίδοσης
- Κοινωνικοί στόχοι
- Στόχοι αποφυγής έργου

Συγκεκριμένοι, μέτριας δυσκολίας και βραχυπρόθεσμοι στόχοι που εστιάζουν στη βελτίωση αυξάνουν τα κίνητρα μάθησης

- Γιατί ένα άτομο που έχει αποφασίσει να μην καταναλώνει πάνω από 1.500 θερμίδες την ημέρα αποφεύγει να φάει ένα μπισκότο (επειδή είναι ένας μετρήσιμος, βραχυπρόθεσμος και συγκεκριμένος στόχος)
- Γιατί ένα άτομο που αποφασίζει να χάσει βάρος δεν τα καταφέρνει (μακρινός και γενικός στόχος)

Η θεωρία των στόχων

Ενδιαφέρον (και ειδικότερα περιστασιακό ενδιαφέρον)

- Σεξ και βία
- Δύναμη και χρήματα
- Συμμετοχή
- Προσωποποίηση

Οι άνθρωποι έχουν κίνητρο να συμμετέχουν σε δραστηριότητες που τους ενδιαφέρουν

- Γιατί υπάρχουν τόσες αστυνομικές σειρές στην τηλεόραση και γιατί «το σεξ πουλάει» (ενδογενές ενδιαφέρον)
- Γιατί μας δίνει τόση ικανοποίηση το να μπορούμε να εφαρμόζουμε τις γνώσεις μας σε προσωπικά καθημερινά μας πράγματα (ενισχύεται το ενδογενές ενδιαφέρον)
- Γιατί οι άνθρωποι συμμετέχουν ευχαρίστως σε συζητήσεις που τους αφορούν άμεσα, αλλιώς δεν ασχολούνται (ενισχύεται το ενδογενές ενδιαφέρον)

Η θεωρία προσδοκίας Χ αξίας

Συναισθήματα

- Χαρά
- Ελπίδα
- Υπερηφάνεια
- Θυμός
- Ανία

Τα θετικά συναισθήματα ενισχύουν τα κίνητρα και τη μάθηση ενώ τα αρνητικά γενικά επιδρούν αρνητικά στα κίνητρα και τη μάθηση

- Γιατί καταβάλλουμε μεγαλύτερη προσπάθεια σε δραστηριότητες που μας είναι ευχάριστες
- Γιατί θέτουμε στόχους μάθησης και ρυθμίζουμε τη μάθησή μας όταν αισθανόμαστε υπερήφανοι για την πρόδοό μας
- Γιατί δίνουμε λιγότερη προσοχή και επεξεργαζόμαστε τις πληροφορίες λιγότερο καλά, όταν νιώθουμε ανία

Η θεωρία επεξεργασίας των πληροφοριών
Η κοινωνική γνωστική θεωρία